

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ МАГІСТРІВ

Частина 1

**Полтава
2021**

**Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»
(ПУЕТ)**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ МАГІСТРІВ

Частина 1

**Полтава
ПУЕТ
2021**

УДК 339.1+640+664+37+657+005+004+80(062.552)
3-41

Друкується відповідно до Наказу по університету № 140-Н від 25 серпня 2021 р.

Редакційна колегія:

Головний редактор – **О. О. Нестуля**, д. і. н., професор, ректор Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» (ПУЕТ).

Заступник головного редактора – **О. В. Манжура**, д. е. н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи ПУЕТ.

Відповідальний секретар – **Н. М. Бобух**, д. філол. н., професор, завідувач кафедри української, іноземних мов та перекладу ПУЕТ.

Відповідальний редактор:

А. С. Ткаченко, к. т. н., директор Навчально-наукового інституту денної освіти ПУЕТ.

Члени редакційної колегії:

Л. М. Шимановська-Діаніч, д. е. н., професор, завідувач кафедри менеджменту ПУЕТ;

Т. В. Онішко, д. і. н., професор, завідувач сектору документознавства та інформаційної діяльності в економічних системах кафедри менеджменту ПУЕТ;

Л. С. Франко, ст. викладач, завідувач кафедри міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин ПУЕТ;

М. Є. Розоза, д. е. н., професор, завідувач кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем ПУЕТ;

Т. А. Костишина, д. е. н., професор, завідувач кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії ПУЕТ;

Г. В. Лаврик, д. ю. н., професор, завідувач кафедри правознавства ПУЕТ;

О. В. Ольховська, к. ф.-м. н., завідувач кафедри комп'ютерних наук та інформаційних технологій ПУЕТ;

О. В. Яріш, к. е. н., доцент, завідувач кафедри фінансів та банківської справи ПУЕТ;

А. І. Мілька, к. е. н., доцент, завідувач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту ПУЕТ;

Н. В. Карпенко, д. е. н., професор, завідувач кафедри маркетингу ПУЕТ;

Г. О. Бірта, д. с.-г. н., професор, завідувач кафедри товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи ПУЕТ;

Г. П. Хомич, д. т. н., професор, завідувач кафедри технологій харчових виробництв і ресторанного господарства ПУЕТ;

Т. В. Капліна, д. т. н., професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи ПУЕТ;

Г. П. Скляр, д. е. н., професор, завідувач кафедри туристичного та готельного бізнесу ПУЕТ;

І. М. Петренко, д. і. н., професор, завідувач кафедри педагогіки та суспільних наук ПУЕТ.

Збірник наукових статей магістрів. Навчально-науковий
3-41 інститут денної освіти : у 2 ч. – Полтава : ПУЕТ, 2021. – Ч. 1. –
334 с.

ISBN 978-966-184-417-8

У збірнику представлено результати наукових досліджень магістрів спеціальностей: Підприємництво, торгівля та біржова діяльність; Готельно-ресторанна справа; Харчові технології; Освітні педагогічні науки; Облік і оподаткування; Менеджмент; Інформаційна, бібліотечна та архівна справа; Публічне управління та адміністрування; Комп'ютерні науки; Філологія; Фінанси, банківська справа та страхування; Економіка; Підприємництво, торгівля та біржова діяльність; Товарознавство та експертиза в митній справі; Маркетинг.

УДК 339.1+640+664+37+657+005+004+80(062.552)

Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.

За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу ПУЕТ заборонено

© Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», 2021
ISBN 978-966-184-417-8

Богдан Я. С., Кононец Н. В. Формування ключових компетентностей майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи як педагогічна проблема	119
Бондар С. П., Усанов І. В. Сучасні інноваційні підходи в навчальному процесі.....	124
Бондаренко В. С., Тодорова І. С. Особливості соціалізації студентів в умовах дистанційного навчання	129
Бузила М. М., Усанов І. В. Формування педагогічної свідомості майбутніх викладачів закладів вищої освіти	134
Бутенко К. А., Усанов І. В. Полікультурна освіта в сучасному вітчизняному педагогічному дискурсі.....	139
Варі Н. П., Тодорова І. С. Сучасні інноваційні технології та їх використання в навчальній діяльності	144
Веремійчик А. А., Усанов І. В. Конструктивні функції конфлікту	152
Воскобойник А. В., Кононец Н. В. Організаційно-методичні умови управління діловими комунікаціями в колективі в межах інноваційної діяльності закладу вищої освіти	157
Гриценко В. С., Кононец Н. В. Аналіз досвіду формування комунікативної компетентності у майбутніх фахівців готельного бізнесу	163
Гроза В. А., Усанов І. В. Проектна діяльність як педагогічна умова формування проектної компетентності майбутніх фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи	167
Денисенко В. В., Усанов І. В. Інформаційне середовище як фактор змін університетської освіти.....	171
Деркач А. Г., Усанов І. В. Музейна педагогіка в практиці сучасного закладу вищої освіти	178
Ємець В. Т., Шара С. О. Застосування інтерактивних технологій навчання (на прикладі викладання харчових технологій для студентів напрямку «Професійна освіта»).....	184

Формування, становлення та розвиток педагогічної свідомості майбутніх викладачів вищих шкіл, на наше глибоке переконання, теж можна досягти завдяки об'єднанню зусиль сім'ї, вищої школи, засобами масової інформації та ін. Але, з власного досвіду, ми можемо стверджувати, що істотну і особливу роль у формуванні педагогічної свідомості майбутніх викладачів відіграють, все ж таки, педагоги вищих шкіл. Саме вони, розвиваючи духовну культуру майбутніх викладачів, прищеплюють їм такі високі якості як: людяність, гідність, совість, патріотизм, творчість та відповідальність, допомагають розвитку демократичного процесу державотворення сучасної України.

Список використаних джерел

1. Днепров С. А. Педагогическое сознание: теории и технологии формирования у будущих учителей : монография / Днепров С. А. – Екатеринбург : Ур. ОРАН, 1998. – 297 с.
2. Ронзин Д. В. Профессиональное сознание учителя как научно-практическая проблема / Ронзин Д. В. // Психологический журнал. – 1991. – Т. 12. № 5. – С. 65–72.

УДК 378.126

ПОЛІКУЛЬТУРНА ОСВІТА У СУЧАСНОМУ ВІТЧИЗНЯНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ

К. А. Бутенко, магістр спеціальності Освітні, педагогічні науки освітня програма «Педагогіка вищої школи»

І. В. Усанов, к. філософ. н., доцент – науковий керівник

Анотація. У статті аналізується сутність полікультурної освіти, питання якої актуалізувалися культурною глобалізацією та освітньою інтеграцією/інтернаціоналізацією.

Ключові слова: полікультурна освіта, культурна глобалізація, освітня інтеграція.

Abstract. The article analyzes the essence of multicultural education, the issues of which have been actualized by cultural globalization and educational integration/internationalization.

Key words: multicultural education, cultural globalization, educational integration.

Постановка проблеми. Світ сьогодні розвивається в умовах посилення міграційних та інтеграційних процесів між різними країнами. Складність визначених процесів та їхній вплив на усталений розвиток світових спільнот поставили світове співтовариство перед викликом у глобальному та локальному сенсах. Визначені процеси створюють полікультурне середовище, в якому співіснують носії різних культурних традицій.

Вітчизняні науковці, суспільні та громадські діячі одностайно підкреслюють, що в Україні питання національної політики в умовах світової глобалізації, освітньої інтернаціоналізації та активізації міграційних процесів стоять надзвичайно гостро, що дає підстави представляти полікультурну освіту як «державну політику та педагогічну стратегію». Окреслена стратегія активізує наукові пошуки у визначеному напрямі, що підтверджується значним посиленням уваги вітчизняних та зарубіжних науковців до питань полікультурної освіти, її ідейного насичення та готовності сучасної людини до життя у культурному різноманітті.

Аналіз останніх джерел і публікацій показав, що теоретичні підвалини у висвітленні проблеми полікультурності в освіті закладені у працях зарубіжних вчених Дж. Бенкс, Л. Девидман, Дж. Огбу, Е. Хірш та ін., з поміж іншого, розглядають проблему як освітню стратегію та/чи університетський навчальний курс, що відкривають широкі можливості для міжкультурної комунікації, взаємодії та кооперації.

Проблема полікультурної освіти у теоретичному та практичному ракурсах розглянуто у науковому доробку вітчизняних вчених: Р. Агадулін, В. Болгаріна, Л. Голік, Л. Гончаренко, Ю. Запорожцева, Д. Попова, О. Троїцька, О. Цокур тощо. Прикладні аспекти полікультурності в освіті, як от формування полікультурної компетентності у студентів та учнів, вчителів та викладачів різних закладів освіти, фахівців різної кваліфікації, конкретизовані в працях Л. Волик, Н. Ткачова, А. Чирва, А. Щербаківа. У своїх дослідженнях науковці визначають методичний інструментарій щодо полікультурної освіти та з'ясовують педагогічні умови формування полікультурної компетентності всіх учасників освітнього процесу.

Формулювання мети. Метою статті є визначення міжнаціональної толерантності як філософського і психолого-педагогічного поняття.

Виклад основного матеріалу дослідження. Питання культурної взаємодії в умовах культурної відмінності спонукає сучасних учених (філософів та політологів, істориків та культурологів, психологів та педагогів) до вивчення феномена полікультурності та встановлення різних моделей «ефективної взаємодії культур у багатоетнічній спільноті» [5, с. 146] на державному рівні.

Сучасний вибір – це глобальне суспільство, де обирається не та чи інша цивілізаційна парадигма, а режим співіснування з іншими. Інша альтернатива – замкненість на власних цивілізаційних засадах, що має перспективою нескінченний конфлікт «усіх з усіма» [1]. Цей компромісний шлях і полягає у прийнятті концепції полікультурності, яка визнає існування національних (традиційних) відмінностей, але відмовляється від визнання пріоритетності їх у будь-якому співвіднесенні.

Можемо з упевненістю стверджувати злободенність ідеї полікультурності у вітчизняній науці, що пояснюється певною схожістю соціокультурного розвитку сучасної України із європейськими тенденціями. О. Гуренко вказує, що «історично Україна є багатонаціональною, багатоконфесійною, багатомовною, а відтак багатокультурною державою. Співіснування людей у такому суспільстві має як свої переваги (міжкультурний обмін), так і труднощі (конфлікти на міжетнічному ґрунті соціальна маргінальність, гендерна нерівність) [3, с. 48].

Для України сьогодні проблема полікультурності актуалізована з двох позицій: з огляду на світовий контекст глобалізації та вітчизняний аспект зовнішньої агресії із залученням етнічного компонента. Культурна глобалізація та освітня інтеграція/інтернаціоналізація, які посилюють процеси зовнішньої та внутрішньої міграції, актуалізували питання полікультурності. За слушним зауваженням О. Дубасенюк, «реалізація сучасних освітніх цілей об'єктивно вимагає певного зближення національних систем освіти та вироблення її загальних принципів, що

неможливо зробити без урахування їхнього полікультурного освітнього досвіду» [4, с. 92].

Сучасні вчені (В. Асаєва [1], Н. Ткачова, А. Щербакова та ін.) наголошують на складності оцінки впливу процесу глобалізації на людство. Зокрема, В. Асаєва констатує, що глобалізація, з одного боку, «об'єднує народи, руйнуючи історичні бар'єри між ними, сприяє науково-технічному прогресу, а з іншого – несе загрозу стирання етнічної і культурної своєрідності, уніфікації життя відповідно до інших стандартів» [1].

Отже, глобалізаційні процеси проявляють дві протилежні тенденції: етнічна уніфікація та етнічний ренесанс [5, с. 147]. Щодо першого, це загроза втрати культурних етносів, втрати самобутності та неповторності надбань попередніх поколінь, нівелювання особливого на користь універсального загального. Щодо другого, це загроза толерантному існуванню суспільства, оскільки може супроводжуватися «проявами етноцентризму та ксенофобії, структурної дискримінації за етнічними ознаками, міжетнічній напрузі та відкритим конфліктам» [5, с. 146].

Відповідно, питання полікультурності розглядаються вченими на суспільному та особистісному рівнях. За таких умов актуалізується питання формування «полікультурної особистості», її якостей та здібностей, що стають запорукою вдалої адаптації людини до стрімко змінюваних соціально-політичних умов із різноманітністю національностей та етнічних груп.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що сьогодні не лише саме визначення поняття полікультурності, його сенсів на тлі сучасних світових процесів активізує увагу науковців. Вони все більше зосереджуються на встановленні ефективних засобів формування полікультурної компетентності майбутніх фахівців.

Глобалізаційні процеси спонукають до змін освітні системи різних країн. Серед них розгортання процесу інтернаціоналізації освіти, що визначається як багатогранне поняття, основною характерною рисою якого є «спрямованість на інтеграцію міжнародної складової в національні наукові дослідження, громадську діяльність, освітні послуги вищої школи, а з іншого – це спрямованість на експорт освітніх послуг та досягнень національної

науки» [4, с. 93]. Сьогодні освітня інтеграція як зорієнтованість освітньої політики України на побудову вітчизняної системи освіти за міжнародними стандартами, включає і принцип полікультурності освіти, який входить до кола базових принципів європейської освіти, оскільки зорієнтований на визнання своєрідності та неповторності всіх культур світу, визнання необхідності їхньої різноманітності, вільного співіснування та рівної значимості для людства, його сталого розвитку.

Для розуміння суті процесів, що відбуваються, важливо розрізнати поняття «полікультуралізм», «мультикультуралізм», «інтеркультуралізм», «транскультуралізм», «крос-культурність», які позначають різні аспекти співіснування різних культурних традицій.

«Головна ідея принципу полікультуралізму полягає у визнанні важливості відмінностей (соціальних, політичних, релігійних, мовних, фізичних, гендерних, вікових, професійних) між членами етнічно гомогенної групи» [6, с. 18]. Тому справедливим вважаємо узагальнення І. Білецької про те, що полікультурну освіту можна тлумачити як філософську концепцію та освітній процес: «Як філософська концепція, вона сягає своїм корінням у принципи демократії, соціальної справедливості, рівності й утвердження людської різноманітності. Як процес, полікультурна освіта виступає своєрідною речовиною, яка постійно видозмінюється для задоволення потреб та вимог мінливого суспільства» [2, с. 44].

Сутність полікультурної освіти І. Білецька та І. Бахов визначають як «процес цілеспрямованого й планомірного формування й розвитку світогляду, переконань і почуттів особистості, що ґрунтуються на визнанні багатоманітності культур, збагачує її почуття, формує особливе ставлення до навколишнього світу і людей у ньому та супроводжується сприйманням й осмисленням життєво важливих парадигм буття, перетворенням зовнішніх культурних смислів у внутрішній моральноетичний світ» [2, с. 45].

Висновок. Актуалізація проблеми полікультурності в освітньому вимірі викликана низкою світових тенденцій, серед яких,

культурна глобалізація та освітня інтеграція. Їхній перебіг та результати досліджень сучасних учених демонструють наявність різних концептуальних підходів щодо національних моделей полікультурного суспільства. Різноманіття визначень може бути пояснено багатоаспектністю концептуальних підходів щодо сутності полікультурності.

Список використаних джерел

1. Асаєва В. В. Філософія сучасної полікультурної, мультилінгвальної освіти [Електронний ресурс] / Асаєва В. В. – URL: <http://www.info-library.com.ua/books-text11612.html>. – Назва з екрана.
2. Білецька І. О. Полікультурні тенденції сучасної вітчизняної іншомовної освіти / Білецька І. О. // Педагогічний альманах. – 2014. – Вип. 21. – С. 43–50.
3. Гуренко О. І. Концепція полікультурної освіти майбутніх соціальних педагогів / Гуренко О. І. // Вісник Черкаського університету. (Серія «Педагогічні науки»). – 2016. – № 5. – С. 48–55.
4. Дубасенюк О. А. Проблема полікультурної підготовки студентів у зарубіжній педагогічній науці і практиці / Дубасенюк О. А., Якса О. А. // Професійна освіта: педагогіка і психологія : Польсько-український, україно-польський щорічник. – 2010. – Вип. X.11. – С. 91–98.
5. Радіонова І. О. Мультикультуралізм на межі століть: практики та стратегії / Радіонова І. О. // Сучасне суспільство. – 2014. – Вип. 1. – С. 143–152.
6. Рижиков В. С. Теоретичні основи полікультурності освіти та її практичне значення в практиці полікультурної професійної підготовки сучасного фахівця / Рижиков В. С. // Молодь і ринок. – 2017. – № 8 (151). – С. 17–24.

УДК 378

СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

*Н. П. Варі, магістр спеціальності Освітні, педагогічні науки
освітня програма «Педагогіка вищої школи»*

І. С. Тодорова, к. психолог. н., доцент – науковий керівник

Анотація. У статті проведено огляд сучасних інноваційних інформаційних технологій, досліджуються організаційно-педа-